

Dorpsstraat 7
2712 AB Zoetermeer

port betaald
Zoetermeer

't Seghen Waert

jaargang 17 nummer 4

september 1998

verenigingsblad van het Historisch genootschap
Oud Soetermeer

Historisch genootschap Oud Soetermeer

Bestuur

dhr. R. Grootveld, voorzitter
Bernhardstraat 3, 2712 CP Zoetermeer
tel. (079) 316 56 54

dhr. B.F. Tuinstra, secretaris
Marsmanhove 88, 2726 CP Zoetermeer
tel. (079) 321 98 59

dhr. H.B. Huurman, penningmeester
Edelsteensingel 172, 2719 RC Zoetermeer
tel. (079) 362 17 30

mevr. P.E. Vijverberg (A.W.Z.)
Corantijnstraat 32, 2315 VR Leiden
tel. 06 - 5 570 68 32

dhr. C.A.M. Klein (G.W.Z.)
Tijberg 55, 2716 LK Zoetermeer
tel. (079) 351 44 55

dhr. J.W. Dreise (I.S.V.)
Beveland 4, 2716 CP Zoetermeer
tel. (079) 321 02 32

dhr. A.C.J. Vermeulen (Act. Cie.)
Den Hoorn 1, 2712 BB Zoetermeer
tel. (079) 316 78 46

dhr. M.H.A.W. Huisman
Bernhardstraat 2, 2712 CS Zoetermeer
tel. (079) 316 31 79

Redactie

mevr. C.J. Moerman-van Voorst
Dublinstraat 253, 2713 HT Zoetermeer
tel. (079) 352 14 88

mevr. P.E. Vijverberg
Corantijnstraat 32, 2315 VR Leiden
tel. 06 - 5 570 68 32

Ledenadministratie

dhr. A.Ph. Rademaker
Banckertstraat 5, 2712 KK Zoetermeer
tel. (079) 316 43 74

Archief

mevr. J.M.C. Huisman-Aaftink
Bernhardstraat 2, 2712 CS Zoetermeer
tel. (079) 316 31 79

Contactpersonen werkgroepen

Archeologische werkgroep
mevr. S.E. Swarte
p/a Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer
tel. (071) 572 04 07

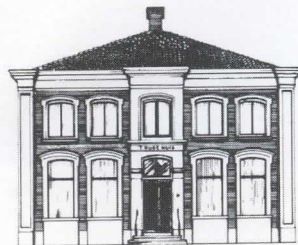
Genealogische werkgroep
mevr. M.E. Vijverberg-Kalkema
Stekelbaarssloot 35, 2724 AR Zoetermeer
tel. (079) 331 65 52

Interviewgroep Sprekend Verleden
dhr. E.W. van den Burg
Fr. Hendriklaan 32, 2712 EE Zoetermeer
tel. (079) 316 48 58

Historisch Museum 't Oude Huis

Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer
tel. (079) 316 47 35

openingstijden: woensdag-, zaterdag- en
zondagmiddag van 13.00 tot 16.00 uur

't Seghen Waert is een uitgave van het
Historisch genootschap Oud Soetermeer.
Het blad verschijnt vijf maal per jaar.

ISSN: 1384-7260

Inhoud

Activiteitenkalender	2
Nieuwe leden	2
Kerkepadroute naar Middelburg	3
Sprekend Verleden, in gesprek met Gijs Friggen en Annie Friggen-Nieuwenhuis	5
Internationale Genealogische Dag	12
en Annie Friggen- Monument voor de gevallen in Nederlands Oost-Indië in de jaren 1945-1950	14
Oost-Indië in de jaren Langs kerkhoven en begraafplaatsen in Zoetermeer en omgeving	17
eren omgeving Zeventien Zoetermeerse kerken	26

Van de redactie

In dit eerste nummer na de rustige zomerperiode blikken we terug naar de fietstocht in juli langs Zoetermeerse begraafplaatsen. Tegelijkertijd is dit een vooruitblik naar de Open Monumentendag, die dit jaar op 12 september gehouden wordt. Het thema van dit jaar is namelijk het kerkelijk leven. Oud Zoetermeer geeft hierover een speciaal boekje uit. 17 Kerken in Zoetermeer zijn voor het publiek opengesteld op deze dag.

Eén week later, op 19 september wordt in het Wilhelminapark een gedenksteen onthuld door de gemeente Zoetermeer ter nagedachtenis aan de gevallen tijdens de politionele acties in Indonesië. Op pagina VBLUG kunt u meer lezen over de Zoetermeerse mannen die daarbij betrokken waren. Wij wensen u veel leesplezier!

Petra Vijverberg

Activiteitenkalender

(ondervoorbehoud)

Za 12 september	Open Monumentendag
Di 10 november	Zegwaartseweg en Rokkeveenseweg in dia's op herhaling, door dhr. C.A.L. van Wieringen. Verenigingsgebouw 't Centrum, Frans Halsstraat 1, 20.00 uur.
Eind okt./begin nov.	Gezond ondernemen in oud-Zoetermeer
Do 26 november	Najaarsledenvergadering

toelichting 12 september

De Open Monumentendag zal in Zoetermeer in het kader staan van het kerkelijk leven. Zeventien kerken zullen op deze dag hun deuren openen voor het publiek, waaronder veel kerken uit de jongere bouwkunst. Tevens zal er een speciaal aan dit thema gewijd boekje verschijnen. De redactie van dit boek is in handen van het Historisch genootschap. Ook zal op 12 september Dorpsstraat 7 opengesteld zijn voor publiek. Leden en niet-leden kunnen dan kennismaken met de werkzaamheden van de vereniging.

toelichting 'Gezond ondernemen in oud-Zoetermeer'

Over dit onderwerp wordt door de activiteitencommissie een verrassende avond georganiseerd. Omdat hier veel mensen bij betrokken zullen zijn, is de datum nog niet vast te stellen. Let daarom t.z.t. op de aankondiging in de kranten.

Nieuwe leden

De volgende nieuwe leden heten wij hartelijk welkom in onze vereniging. Voor zover niet anders vermeld, wonen allen in Zoetermeer.

Mevr. S.L. Touw-Fens, Van Zwietenpad 5

Mevr. I. Visser, Voorweg 117

Dhr. D.R. Groothuizen, Laan 3T, Den Haag

Mevr. G. de Nobel-Moree, Schoutenhoek 149

Dhr. T.C. Alderlieste, Lester Youngrode 8

Dhr. A.J.C. van Loo, Johan Willem Frisostraat 44

Dhr. R. van der Meer, Hekbootkade 25

Dhr. A.C. v.d. Bosch, Noordeindseweg 360B, Berkel en Rodenrijs

Kerkepadroute naar Middelburg

Ria Moers-de Vree

Zaterdag 4 juli 1998 was er weer het jaarlijkse uitstapje in het kader van Kerkepad.

Dit jaar was de keuze gevallen op Middelburg. Dat het een goede keuze was, is te zien aan al de monumenten die Middelburg rijk is. Na een busreis van ongeveer twee uur, met een koffiestop bij restaurant Grevelingen bij de Grevelingendam, kwamen we om half 12 op de plaats van bestemming aan. Er moest een keuze worden gemaakt uit 1.100 monumenten. Zo werd het abdijcomplex bezocht, waarin onder meer het Zeeuws museum is ondergebracht. Ook werd een bezoek gebracht aan de RK Petrus en Pauluskerk.

In het abdijcomplex zijn ondergebracht de Nieuwe-, de Wandel- en de Koorkerk. Een bezoek aan het complex is niet volledig als geen bezoek is gebracht aan de "Lange Jan", de 85 meter hoge abdijsoren. Degenen die de toren hebben beklommen werden getraakteerd op een schitterend uitzicht over de Zeeuwse stad. In 1150 vestigden Norbertijner monniken zich in het abdijcomplex. Deze monniken hadden enorm veel invloed op Walcheren. De abt was in die tijd één der machtigste heren die zitting had in de Staten van Zeeland. Na 1266 volgde een grote uitbreiding van de abdij, maar in 1566 kwam er met de beeldenstorm een einde aan de heerschappij van het klooster en viel het complex in handen van de Prins van Oranje. Het abdijcomplex bleef wel bestaan, maar werd als Prinsenlogement ingericht, waar Willem van Oranje, Maurits en andere leden van het Huis van Oranje regelmatig verbleven.

Tijdens het Duitse bombardement van 17 mei 1940 werd een groot deel van het complex verwoest. Ook andere monumenten in de stad moesten het ontgelden. Veel gebouwen en straten werden na de oorlog weer gereconstrueerd.

Na de abdij werd het Zeeuws museum bezocht. Tijdens een rondleiding van ruim een uur werden ons archeologische vondsten, Chinees porselein, streekdrachten en schitterende gobelins getoond.

Als laatste werd de RK Petrus en Pauluskerk bezocht. De voorganger van deze kerk was tijdens het bombardement geheel verwoest. In het oude gebouw werd in 1939 het zilveren Priesterfeest van Pastoor Voorham gevierd. 'Hij was een graag geziene Pastoor in Middelburg', vertelde een mevrouw in de kerk. Zij had Pastoor Voorham goed gekend. Van de oude kerk was niet veel meer over.

Pastoor Voorham heeft wel een beeltenis van Onze Lieve Vrouw gered. De Pastoor nam het schilderij iedere avond, in een speciale koffer, mee naar de pastorie. Het kunstwerk kreeg een plaats in de Mariakapel van de nieuwe kerk, die na de oorlog werd ingewijd. In 1944 werd Pastoor Voorham overgeplaatst naar Zoetermeer. Veel parochianen zullen zich Pastoor Voorham nog goed kunnen herinneren.

Na al de bezichtigingen werd het weer tijd om naar de bus te gaan. Met mooie indrukken van Middelburg waren we om zes uur weer terug in Zoetermeer. Iedereen had volop genoten van de vele bezienswaardigheden en het mooie weer wat we die dag hadden.

1954, Pastoor Voorham tijdens zijn 40-jarig priesterfeest in Zoetermeer

Sprekend Verleden, in gesprek met Gijs Friggen en Annie Friggen-Nieuwenhuis

Gertjan Moers.

Zoals u wellicht weet wil Interviewgroep Sprekend Verleden in contact komen met Zoetermeerse emigranten. De eerste interviews hebben inmiddels al plaatsgevonden. In twee artikelen zullen hun verhalen in het middelpunt staan. In dit artikel staan Gijs Friggen en Annie Nieuwenhuis centraal. Nadat zij in Zoetermeer zijn gehuwd, zijn ze in 1956 geëmigreerd naar Australië. De interviewer werd vooral verzocht Gijs en Annie te zeggen want in Australië is het heel normaal iedereen bij de voornaam te noemen. Door de 'traditionele' opvoeding van de interviewer zal hier wel niet veel van terecht zijn gekomen. Maar genoeg hierover, we laten Gijs en Annie maar aan het woord.

wat eraan voorafging...

Dhr. Friggen: 'Ik ben geboren op 19 september 1933 te Zegwaard. Mijn vader was kantonier bij Rijkswaterstaat, op rijksweg A12. Het huis waar we gewoond hebben was ongeveer drie huizen vanaf de Rokkeveen in de Molenstraat, nummer 161. Ik begon te werken op mijn 14e verjaardag en ben mijn loopbaan begonnen bij drukkerij Van Schuppen, direct toen ik school verliet. Daar heb ik het tot op de dag na precies twaalf maanden uitgehouden en ik was absoluut ziek van binnen zitten met letterzetten voor een krantje of zoiets. Toen heb ik gesolliciteerd bij de firma Verlaan, schildersbedrijf in Leidschendam, die later naar Zoetermeer is gekomen, waar ik mijn bedrijfsopleiding heb gehad. Daar heb ik negen jaar gewerkt. Omdat de heer Verlaan 's winters geen werk meer voor me had, heb ik toen gesolliciteerd bij Citosa, voor conducteur. Daar heb ik een jaar gewerkt. Na mijn militaire dienst heb ik nog zes maanden als conducteur bij Citosa gewerkt. Toen ben ik weer negen weken aan het schilderen gegaan bij firma Verlaan, daarna zijn we geëmigreerd naar Australië.'

Voor veel emigranten was het gebrek aan woonruimte een reden om te vertrekken. Sommigen, met name Indië-veteranen, vonden het in Nederland te bekrompen geworden en anderen vertrokken vanwege de 'koude oorlog' of de werkloosheid in Nederland. Dit was niet de reden dat de heer en mevrouw Friggen zijn vertrokken.

Dhr. Friggen: 'Geen mens die ik kende zat zonder werk. De enige die ik eruit zou kunnen halen waren de werklozen die niet wilden werken. Die hadden er een haar in gevonden zoals ze vroeger zeiden. Wij zijn er heengegaan omdat wij dachten dat er meer uitzicht voor ons was in Australië dan in Nederland. En daar sprak je over, met mijn baas, waar ik werkte, met familie, met vrienden. Ja,

natuurlijk, je sprak erover. Je gaat niet zomaar plotseling het land uit. De familie was er natuurlijk helemaal niet blij mee. Zo'n dik veertig jaar geleden om vanuit Zoetermeer, dat een klein plaatsje was, zomaar naar de andere kant van de wereld te vertrekken, dat was een hele grote stap natuurlijk. Je laat je hele familie en vriendenkring achter. Ja, ze waren er niet blij mee, maar geen mens heeft het ons afgeraden.'

De ouders van mevrouw Friggen aanvaardden het vertrek van hun dochter. Zij waren het reeds gewend dat hun kinderen de wereld introkken.

Mevrouw Friggen: 'Wij woonden op Stationsstraat 43. Mijn vader was technisch ingenieur bij de provinciale waterstaat. Mijn ouders vonden het wel goed dat ik wegging. Mijn broer Richard was al vertrokken naar Australië en die was ook een hulp voor ons, in het begin. Mijn andere broer was gaan varen, dus wij leefden helemaal apart.'

Dhr. Friggen: 'Regelmatig werden voorlichtingsavonden gehouden. Ik kan mij niet meer herinneren wat het precies was, maar toen wij daar in Australië aankwamen, waren er verschillende dingen die absoluut niet klopten met de voorlichting die je hier kreeg. Ze vertelden wat je daar kon verwachten, of er werk genoeg was, wat voor soort werk, je kon allerlei vragen stellen. Voor zover

Het gezien Friggen achter het ouderlijk huis in de Molenstraat. Van links naar rechts: Gijs, Ria, Wim, Annie en Joop.

ik weet waren dat mensen van de Nederlandse regering, één of andere afdeling van de emigratiedienst van de Nederlandse regering. Maar er waren er een hoop bij, die waren nooit van hun leven in Australië geweest en zij moesten vertellen over de toestanden in Australië. Niet alleen van deze avonden, maar ook van wat wij van mijn zwager hebben gehoord, hadden we een kleine voorstelling van het land. Niet over de enorme grootte van het land, want dat is onbeschrijfelijk. Als je van een plaatsje als Zoetermeer kwam, veertig jaar geleden, hoever drong dat eigenlijk tot je door als ze vertelden 'het is veel groter dan hier'. We hebben een paar dia's gezien maar dat hield eigenlijk niets in. Wat kan je op een dia zetten van een land als Australië? Wij gingen zoals de meeste Nederlanders, die doen iets en dan zien ze wel wat er van komt.'

Ze beaamden dat het wel wat avontuurlijk was. Een bijkomend voordeel was dat emigratie werd gestimuleerd door de Nederlandse regering. Dhr. Friggen: 'Nou, in die mate, wij gingen voor een heel goedkope overtocht. Zo goed als de totale kosten van het vervoer werden bekostigd door de Nederlandse en Australische regering. Het enige wat wij moesten bijbetalen was fl. 101,30, dat kan ik mij nog goed herinneren, voor zegelkosten of zoiets. Wij vertrokken begin februari 1956 met een schip dat heette de 'Waterman'. Toen wij aan boord kwamen kregen we fl. 45,00 boordgeld, dat mochten we aan boord spenderen en toen we in Melbourne aankwamen kregen we £ 25,00, Australische ponden, wat nu Aus\$ 50,00 zou zijn, als landingsgeld. Je moest een contract tekenen. Je mocht terug binnen twee jaar maar dan moest je je heenreis terugbetalen, van Nederland naar Australië, en je moest de terugreis betalen. Als je ging emigreren dan ging je dat niet doen van de rijkdom, zoals sommige emigranten je proberen te vertellen. Dat geld had je niet, ook al had je terug gewild. Je was eigenlijk gebonden.'

de bootreis

We waren benieuwd of de bootreis goed was verlopen.

Dhr. Friggen: 'Voor mij wel. Ik ben nogal makkelijk wat dat betreft op het water. Maar Annie is de hele reis zeeziek geweest. Maar het schip was ook een vrachtschip, van origine, van Amerika overgenomen, daarna een troepentransportschip geweest naar Indonesië en toen gebruikt voor emigranten. Doordat het schip was voorbestemd om goederen te vervoeren en geen mensen, lag dat schip heel hoog op het water. Het was net een drijvende kurk. Het lag maar te dansen, van links naar rechts en van voor naar achter. Er waren zalen, als ik mij niet vergis, voor ongeveer 150, 200 personen. Nu hadden wij geluk, daar hoefden wij niet in maar we konden ook niet bij elkaar. Ik was in een hut met drie andere mannen en Annie was in een hut met vier vrouwen.'

Aankomst in Australië

Dhr. Friggen: 'Wij zijn in dezelfde plaats terechtgekomen als mijn zwager, een randstadje van Geelong. De meeste wegen daar bestonden uit een enkele baan, daar kon je net langs elkaar om te passeren. Dat was de hoofdweg naar Melbourne, van 80 kilometer lengte! De wegen in het bebouwde gedeelte waren over het algemeen zandwegen, met grote gaten erin. Het was heel primitief. Dat is nu allemaal anders. Als er mensen van Nederland daar komen, kunnen ze er niet over uit hoe goed de wegen daar nu zijn, over zo'n ontzettend groot land. De plaats waar wij gingen wonen heet Norlane, dat was onze eerste verblijfplaats, niet lang, voor een week of zes, acht misschien. Toen zijn we verhuisd, want Hollandse mensen waren hun huis aan het bouwen en die hadden in de garage geleefd, die hadden eerst een garage gebouwd, die was helemaal gemeubileerd en een afscheiding voor de slaapkamer. En dan had je een eetkamertje, zitkamertje, keuken met stromend water en elektriciteit. Daar mochten we toen in wonen. Daar hebben we twaalf maanden gezeten. Daarna zijn we naar een plaatsje getrokken dat heet Corio en daar hebben we een huis gehuurd van een woningbouwvereniging. Dat moest je twee jaar huren voordat je het kon kopen en toen hebben we dat gekocht. Daar wonen we nu nog, naar volle tevredenheid. Het is allemaal gelijkvloers, hier in Nederland noemen ze het een bungalow.'

De algemene voorzieningen in Australië in de jaren '50 doen ons denken aan de situatie zoals deze in het begin van de eeuw in Zoetermeer voorkwam.

Dhr. Friggen: 'Waterleiding, ja, als je binnen de bebouwde kom woonde had je waterleiding en elektriciteit. Als je buiten de bebouwde kom woonde had je watertanks. Hele grote regentonnen die het water opvingen van de daken en daar moest je het mee doen en had je daar niet genoeg aan, dan moest je water laten komen van een wagen met een regenton erop. Elektriciteit had je ook in de bebouwde kom. Later werd dat natuurlijk beter buiten de bebouwde kom, maar daar moest je het met petroleumlampen doen of kaarsen. Wc's? Toen wij daar kwamen waren er niet zoveel normale wc's zoals wij ze kenden. Maar ze waren ook niet veel slechter dan degene die wij hadden in de Molenstraat, daar was het gewoon een pijp die naar beneden liep en daar zat een grote plank bovenop met een gat erin. Bij ons waren het allemaal hokjes, die stonden buiten. Daar had je ook een plank met een gat erin en daar stond een tonnetje onder. Aan de achterkant van de wc zat een luikje. En dan kwam de 'nightman', de nachtman, 's morgens vroeg langs en die haalde de volle ton weg, eens per week of twee keer per week en die zette er een schone onder. Maar die 'nightman' was soms toch aan de neus, hoor. Als ze liepen met een tonnetje op hun schouder en het lekte een beetje!'

Dhr. Friggen vervolgt: 'Verder was er een opvangcentrum voor emigranten. Er waren verschillende opvangcentra in Australië. Daar hebben wij nooit mee te maken gehad, maar in Norlane was een 'hostel' en dat was voor emigranten. Die kwamen van het buitenland af en die gingen wonen in 'nissen hutten', zo noemden ze dat, half rond van golfplaten gemaakt en daar werden die mensen ingezet met hun families, als tijdelijk verblijf. Er kwamen niet alleen Nederlanders, er zitten daar Italianen, Grieken, Joegoslaven, Oekraïners, Russen, Duitsers, Engelsen, Amerikanen. Dus dat zit allemaal door elkaar gemengd.'

de taal

Dhr. Friggen: 'Wij kenden de taal niet. Je behielp jezelf. Het meeste waar ik de taal van geleerd heb is van het dagelijks dagblad, een Engelstalig dagblad, het klinkt misschien wel gek, om de plaatjes te bekijken en dan het onderschrift proberen uit te werken wat de verbinding is met de plaatjes. Ja, daar hadden we problemen mee, ja natuurlijk. En vooral toentertijd, want de Australiërs hadden nogal een hekel aan wat ze noemden de 'Nieuw-Australiërs', de emigranten dan. Want die Australiërs dachten: 'die komen het werk onder onze handen weghalen'. En van ene kant bekeken hadden ze wel gelijk. Ik ging een keer naar een klein winkeltje toe op de weg vanaf het werk naar huis, ik moest

Het huis in Corio (Australië) waar Gijs en Annie Friggen al 50 jaar wonen.

een fles melk meenemen. Ik vroeg, net zoals ik het nu zeg, 'a bottle of milk, please'. En de man zette een flesje 'airwick' op de toonbank, dat is een flesje, daar zit een lontje in, dat trek je eruit, dat is om de lucht te verversen. Dat zijn twee hele verschillende dingen en hele verschillende benamingen maar die man wilde je niet verstaan.'

hetschildersvak

'Toen ik aankwam, had ik zware amandelontsteking zodat ik de eerste week geen moeite heb gedaan om werk te zoeken. De tweede week ben ik gaan zoeken naar werk, met behulp van mijn zwager omdat ik de taal niet kende. Ik ben bij verschillende schilders geweest maar geen mens had iemand nodig. Ten einde raad ben ik naar de Ford-fabrieken gegaan en heb mij daar opgegeven als autospuitser, ik had het nog nooit van mijn leven gedaan, maar ik heb 'ja' gezegd. Ik zou daar dinsdagmorgen beginnen en maandagavond kwam één van de schildersbazen langs waar ik geweest was, of ik nog naar werk liep te zoeken en daar kon ik beginnen. Daar heb ik negen jaar gewerkt en toen ben ik voor mijzelf begonnen. Je hoeft daar geen kwalificaties te hebben om schilderbaas te zijn. Je kan zo beginnen. Je geeft het aan de telefooncentrale op en dan kom je in de gouden gids te staan. Het was niet moeilijk om klanten te krijgen - dat is niet om mijzelf op te hemelen - maar mijn baas heeft mij dat heel goed geleerd hier in Zoetermeer. Ik kon bijvoorbeeld houtimitatie doen, en bij kloosters was het nog weleens dat er een nieuwe deur in gemaakt moest worden en dat was allemaal houtimitatie en er was niemand die dat kon en dan werd ik van mijn karwei afgehaald om dat te komen doen. Zolang ik weg was, werd er iemand anders neergezet. En als ik terugkwam zeiden de mensen: 'ik ben blij dat je weer terug bent'. Ik was meer secuur in mijn werk. Toen ik voor mijzelf begon waren er in ommezien van tijd mensen die wisten dat ik voor mijzelf zou beginnen en gelijk had ik volop werk.'

Zoetermeer

Tijdens het gesprek met Gijs en Annie blijkt wel dat Zoetermeer toch 'hun' dorp blijft.

Dhr. Friggen: 'We krijgen steeds informatie van mijn zus Annie. Dan schrijft ze als er weer één van die grote weilanden, die er vroeger waren, volgebouwd worden, zoals Rokkeveen. En dan vertelt ze erbij dat het ook helemaal bij de watertoren is, want voor ons is 'Rokkeveen' de Rokkeveenseweg. Maar wijk Rokkeveen, ja, wat is wijk Rokkeveen voor ons? Nou dat vertelt ze of ze zet het op de video en stuurt het over. Wij krijgen dikwijls video's van zus Annie. Die houdt alles bij. Net zoals de Floriade, we hebben de hele Floriade bij ons thuis op de video staan. Gedeeltes van Zoetermeer, de eerste paal geslagen in

Seghwaert, geloof ik. Al dat soort dingen krijgen we op video. Dit is de tweede keer in 42 jaar dat ik naar Nederland kom, voor Annie is het drie keer in 42 jaar. De laatste keer is 14 jaar geleden. Het is nog steeds een mooi land, alleen Zoetermeer hebben ze verpest. Zelfs de Dorpsstraat. Verschillende nieuwe gebouwen zijn er neergezet, de ramen van de winkels veranderd. Het is niet meer het oude dorp. Ik vind het jammer van de Dorpsstraat, vooral de Dorpsstraat. Net zoals vanmorgen, liep ik door het dorp en 'hé, dat is ook al weg'. Vroeger stond er zo'n hoog hek bij de katholieke kerk, met die punten eraan. Het is een heel ander gezicht ineens, dat is verdwenen. We wisten wel dat het meer uitgebreid was de laatste 14 jaar want toen ik 14 jaar geleden hier kwam wist ik niet wat ik zag. Ik liep bij de Banckerstraat de deur uit, ik zou even naar het dorp lopen. Ik liep hier naar de hoek van de straat, de Karel Doormanlaan, ik keek die kant uit en die kant en die kant en ik keek achterom. Ik dacht: 'waar moet ik nou heen?!'. Toen kwam een meneer op de fiets en die zei: 'u bent bij mijn burens op visite'. Ik zei: 'ja dat klopt, maar kunt u mij misschien vertellen hoe ik naar de Dorpsstraat kan lopen?' Ik was verdwaald in mijn eigen dorp!

Gijs en Annie nu.

Internationale Genealogische Dag

M.E. Vijverberg-Kalkema

Op zaterdag 3 oktober a.s. wordt ter viering van het vijfde lustrum van de Genealogische Vereniging Prometheus een internationale dag georganiseerd. Hierdoor komt de jaarlijks te houden Delflanddag deze keer te vervallen. Een en ander zal plaatsvinden in de collegezalen, gangen en hallen van het gebouw van de Faculteit der Werktuigbouwkunde en Maritieme Techniek aan de Mekelweg 2 te Delft. Het gebouw is open om 9.45 uur. Iedereen is van harte welkom. Bezoekers betalen fl. 7,50 per persoon.

Programma

10.15 uur: opening en uitreiking van Kwartierstatenboek XV door dhr. ir. H. Feikema, voorzitter van de Gen. Ver. Prometheus in collegezaal A.

Parallele lezingen in de collegezalen A t/m D

11.00-11.45 uur, keuze uit drie lezingen

- A.. Voorouders op Internet door dhr. G. Verhoeven, archivaris van het Gemeentearchief Delft;
- B. kwaliteit in de genealogie door dhr. N. Plomp, plv. dir. Centraal Bureau voor Genealogie;
- C. genealogie voor beginners door dhr. ing. F.H.J. van Aesch.

12.00-12.45 uur, keuze uit drie lezingen

- A.. Computergebruik bij genealogiebeoefening door dhr. W.J. Scholl, (hoofd)redacteur van diverse genealogische tijdschriften;
- B. automatisering bij het Centraal Bureau voor Genealogie door, dhr. A..J. Lever, directeur van het CBG;
- C. genealogisch computerprogramma Haza Data door dhr. J.A. Diebrink.

Kopij voor het november-nummer van 't Seghen Waert

Uw kopij voor het volgende nummer is dagelijks zeer welkom bij mw. C.J. Moerman- van Voorst, Dublinstraat 253, 2713 HT Zoetermeer.
De sluitingsdatum voor het novembernummer is 16 oktober.

Gezocht

Iemand die wil leren werken met het programma Pagemaker op de Macintosh en die het leuk vindt om enkele keren per jaar de opmaak van 't Seghen Waert te verzorgen.

Heeft u interesse? Neem dan contact op met Petra Vijverberg,
Coranthijnstraat 32, 2315 VR Leiden, tel. 06 - 557 068 32

13.00-13.45 uur, keuze uit vier lezingen

- A.. Laatste genealogische ontwikkelingen op computergebied door dhr. W.J. Scholl, (hoofd)redacteur van diverse genealogische tijdschriften;
- B. registratie, handel en kopersbedrog in de heraldiek door dhr. mr. J.T.. Anema, lid heraldische commissie C.B.G.;
- C. genealogisch computerprogramma Pro Gen door dhr. ing. J. Mulderij;
- D. genealogie op Internet door dhr. ing. D. Korbee.

15.30 uur een afsluitende forumdiscussie o.l.v. dhr. K.M. van der Laan, voorzitter van de Personeelsvereniging Prometheus van de TU-Delft;

16.15 uur sluiting.

Op de jaarmarkt, die begint om 11.00 uur, geven zesentwintig organisaties acte de présence. We noemen er enkele: de GWZ van ons Historisch genootschap, de bekende historische/genealogische verenigingen of werkgroepen uit de Delftse omgeving, het Centrum voor Familiegeschiedenis van Scheveningen, de Indische Genealogische Vereniging, The Caledonian Society, de Mormonen en de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde.

De locatie is bereikbaar vanaf station Delft-Centrum met buslijn 129 richting Rotterdam. Uitstappen Stieltjesweg-TU en plm. 150 meter teruglopen naar het gebouw van 'Werktuigbouwkunde en Scheepsbouwkunde'. De bus vertrekt vanaf ca. 9.10 uur elk half uur.

U kunt een lunchpakket bestellen door voor 1 september fl. 11,25 over te maken op Postbank 345 32 33, t.n.v. Genealogische Vereniging Prometheus te Delft, onder vermelding van 'lunchpakket'. U kunt dan op 3 oktober 1 lunchbon en 3 consumptiebonnen afhalen aan de kassa.

Monument voor de gevallen in Nederlands Oost-Indië in de jaren 1945-1950

E.W. van den Burg

Nederland in oorlog met Japan

In mei 1945 wordt Nederland bevrijd. Nederlands Oost-Indië is nog steeds bezet door Japan. Net als elders werd aan de jonge mannen van de Verzetsgroep Zoetermeer-Benthuizen gevraagd of men zich wilde melden voor militaire dienst in Indië in de strijd tegen Japan. Dat was op 25 juni 1945. Eenentwintig van hen voelden zich geroepen en per vrachtauto werden ze naar het meldingsbureau in Den Haag gebracht. Het bleek om een voorlopige aanmelding te gaan. Op 31 juli vertrokken de vrijwilligers naar Woerden om te worden opgeleid voor de Infanterie.

plannen gewijzigd

Nederland zou een Expeditionaire Macht (EM) vormen, die uit minstens twee divisies zou bestaan. Vrijwilligers staken ter opleiding over naar Engeland: burgers die nog nooit in dienst waren geweest, beroepsofficieren die uit krijgsgevangenschap waren teruggekeerd, leden van de Binnenlandse

Een compagnie op patrouille.

Strijdkrachten en reserve-officieren. Zij waren bestemd om het kader te vormen van de nieuwe divisie. Toen alles in kannen en kruiken was, viel de atoombom op Hiroshima. Japan capituleerde maar had nog juist daarvoor de macht in Nederlands Oost-Indië overgedragen aan de nationalisten onder leiding van Sukarno en Hatta. Dezen riepen op 17 augustus 1945 de republiek Indonesia uit. De Nederlandse regering weigerde aanvankelijk de onafhankelijkheid te erkennen en stuurde troepen naar de archipel. De bestemming van de EM wijzigde zich: de divisies zouden niet bestaan uit vrijwilligers maar uit dienstplichtigen. Het kader werd in Engeland opgeleid, de lichte zelf in Nederland. Van november 1945 af werden de dienstplichtigen opgeroepen. Degenen die in 1925 waren geboren, kwamen het eerst in aanmerking. Andere jaargangen volgden. In mei 1946 werd de republiek op Java erkend maar daar namen de nationalisten geen genoegen mee. Nederland trachtte zijn gezag in de rest van het eilandenrijk te handhaven. Daartoe werden in 1947 en 1948 de zogenaamde politiole acties ondernomen: kortdurende expedities, die militair een succes waren maar onder internationale druk moesten worden gestaakt. Op 27 december 1949 werd de soevereiniteit overgedragen.

Zoetermeeders in Indië

Gedurende de jaren 1945-1950 hebben tientallen Zoetermeeders, al of niet voor hun nummer, in Nederlands Oost-Indië gediend. Na hun terugkeer hebben zij vele jaren gezwegen. Het was voorbij, daar praatte men niet meer over! De vereniging Oud Soetermeer vatte het plan op om de geschiedenis van juist deze Zoetermeeders door middel van interviews vast te leggen. Het afgelopen jaar is een aantal betrokkenen benaderd om hun verhaal alsnog te vertellen. Verreweg de meesten hebben inmiddels hun medewerking verleend. Door de gesprekken krijg je onder andere inzicht in de oncomfortabele manier waarop de militairen naar Indië werden gebracht. Schepen die uit Amsterdam of Rotterdam vertrokken met zeer velen aan boord, vier a vijf weken onderweg, geplaagd door zeeziekte en nog niet gewend aan de tropische hitte. Het was voor de meesten een opluchting van boord te kunnen gaan, ook al was de toekomst onzeker. De namen van de schepen zijn voor altijd in het geheugen gegrift: Sibajak, Zuiderkruis, Volendam, Waterman, Sloterdijk enzovoorts. De ervaringen blijken heel verschillend. Sommigen zaten in 'veilige' gebieden, anderen hadden regelmatig te maken met grote of kleine acties en liepen altijd gevaar. Voor de ouders, echtgenotes, verloofden en familieleden waren het zorgelijke tijden als men een dierbare in Indië had. Zij die terugkeerden, zijn in het algemeen positief over het verblijf in Indië. Opmerkingen zoals 'we hebben wat van de wereld gezien', 'ik had het niet willen missen' en dergelijke, komen geregeld voor. Minder positief oordelen de veteranen over de gang van zaken zoals die politiek is verlopen. En ook niet allen zijn teruggekeerd.

VOMI

Een opvallende uitspraak van een Zoetermeerse Indiëganger: 'als twee mannen elkaar ontmoeten en vertellen dat zij in de jaren 1945-1950 in Indië zijn geweest, zijn het meteen vrienden'. In het Maleis is vriend 'sobat'. De Vereniging oud-militairen Indiëgangers (VOMI) heeft haar veteranenblad dan ook Sobat genoemd. Eén van de doelstellingen van de VOMI is het herdenken van hen die zijn gevallen tijdens militaire dienstverrichtingen in voormalig Nederlands Oost-Indië. De vereniging heeft zich dan ook beijverd om een monument op te richten voor de vier Zoetermeerders die het hoogste offer hebben gebracht. De jongemannen zijn begraven in het land waar zij hun opdracht moesten vervullen. Die opdracht luidde: het herstellen van orde en vrede. Hun namen luiden:

Johannes van Veen, 30 jaar, overleden 14-8-1946

Hendrik Jan Knol, 34 jaar, overleden 20-4-1947

Arend Weening, 32 jaar, overleden 9-4-1948

Martinus Bolleboom, 23 jaar, overleden 15-9-1948.

Van Veen was afkomstig uit Hazerswoude en is daar reeds op een herdenkingsplaque vermeld. Voor de andere drie is door de gemeente Zoetermeer een gedenksteen gemaakt die op zaterdag 19 september in het Wilhelminapark wordt onthuld.

Een laatste groet aan hen die achter moesten blijven.

Langs kerkhoven en begraafplaatsen in Zoetermeer en omgeving *fotografie Aad Hoogland, tekst Ronald Grootveld, Michiel Huisman, Ton Vermeulen*

De hier beschreven fietsroute is voor het eerst gereden op zaterdag 6 juni 1998 en voert langs de mooiste kerkhoven en begraafplaatsen van Zoetermeer en omgeving. De te fietsen afstand bedraagt ongeveer 25 kilometer en is ook uit landschappelijk oogpunt zeer aanbevelenswaardig.

De route is samengesteld door Kees Verlaan (lid activiteitencommissie Oud Zoetermeer).

Fietsroute

U start bij 't Oude Huis' aan de Dorpsstraat 7 en gaat achtereenvolgens:

1. rechtsaf richting de Nicolaaskerk. Hier bezichtigen we schuin achter de kerk het eerste kerkhof
2. vanaf de Nicolaaskerk gaan we nu rechtsaf richting de Vlamingstraat
3. rechtsaf brug over bij Galerie 'de Vlaminck'
4. 1e fietspad linksaf Cambridgepad
5. einde rechtsaf Vlamingstraat
6. Vlamingstraat rechtdoor Voorweg tot Meerzichtlaan
7. rechtsaf Australiëweg oversteken langs discotheek Locomotion. We bezoeken hier begraafplaats 'Hoflaan'.
8. We vervolgen onze weg linksaf (Buytenpark in richting tenniscomplex)
9. einde weg linksaf, einde weg rechtsaf door het hek van de stortplaats richting Stompwijk, over de heuvel rechts aan houden.
10. Witte brug over, fietspad vervolgen Meer en Geerweg,
11. na witte brug linksaf richting Stompwijk
12. einde fietspad linksaf (Dr. van Noortstraat)
13. einde links aanhouden richting Zoetermeer (Kostverlorenweg)
14. einde linksaf richting (de begraafplaats van) Wilsveen
15. richting Zoetermeer, einde rechtsaf (naar Westerpark)
16. Westerpark in over het fietspad langs de bowling
17. voor de 2e brug rechtsaf richting de natuurtuin en sportvelden
18. einde linksaf; einde linksaf (Bisschopsberg)
19. rechtsaf Westergo
20. 3e straat rechtsaf Gaasterland, direct linksaf fietspad op; 2e pad linksaf
21. kruising fietspaden rechtdoor, na de tunnel rechtsaf, einde rechtsaf
22. direct na hotel rechts. Rechts aanhouden om het hotel heen en achter het hotel linksaf het fietspad op.
23. Rechtsaf, nogmaals rechtsaf, einde rechtsaf langs de tennisbaan
24. einde Paltelaan oversteken en rechtsaf

25. linksaf Stationsstraat
26. rechtsaf Karel Doormanlaan
27. einde linksaf Rokkeveenseweg
28. rechtsaf begraafplaats Binnenweg
29. vanaf de Binnenweg gaan we rechtsaf
30. vervolgens linksaf Bleiswijkseweg
31. rechtdoor Den Hoorn, Schinkelweg, Dorpsstraat
32. linksaf Pilatusdam
33. linksaf Stationsstraat
34. rechtsaf Julianalaan
35. rechtsaf de Delftsewallen op tot aan de Oude Kerk, hier bezichtigen we onze 5e en laatste begraafplaats
36. Om weer bij ons vertrekpunt uit te komen gaat u linksaf de Dorpsstraat in en komt u weer bij 't Oude Huis'

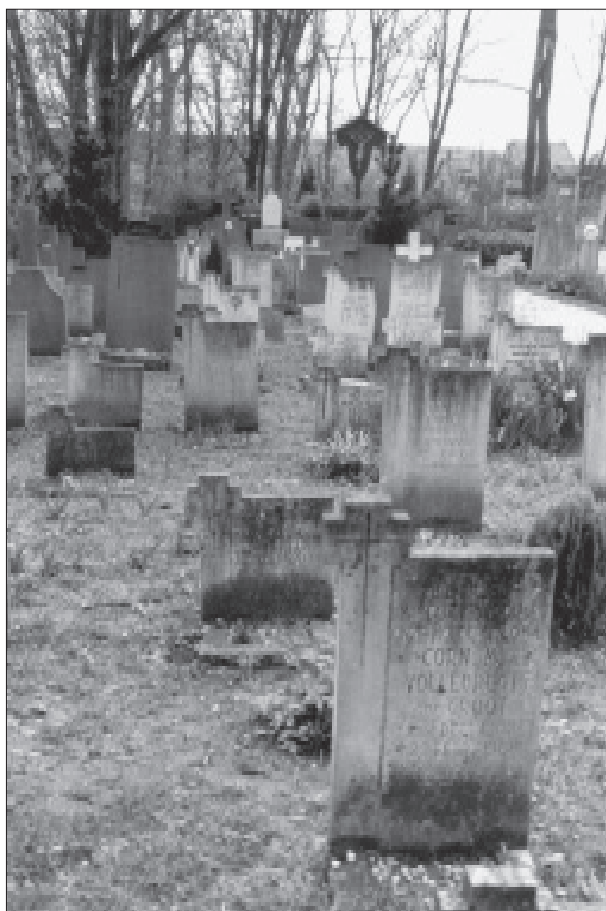
een katholiek kerkhof

Al 170 jaar rustpunt tussen het Pastoorsbosch en de Nicolaaskerk

Rustpunt aan de Grote Dobbe, ingeklemd tussen het Pastoorsbosch en de Nicolaaskerk: zo zouden we het oude katholieke kerkhof kunnen karakteriseren. Het staat immer voor iedereen open, al is de enige toegang door de poort naast de kerk niet zo gemakkelijk te herkennen. Voor vele Zoetermeeders is dit stille plekje tussen Stadshart en Dorpsstraat dan ook geheel onbekend. Toch ligt zij daar al meer dan 170 jaar.

Nadat de katholieken in 1817 hun eigen kerk in de dorpskern hadden mogen bouwen, volgde tien jaar later toestemming om een begraafplaats aan te leggen. Direct toog een commissie aan het werk, waar onder meer ene Joannes Lindeman zitting had. Hij was meestertuinman van de baron Osy die als ambachtsheer van Zegwaard zetelde in 't Huis te Palenstein. Een boer bood de benodigde grond aan en anderen stelden paarden en wagens voor het vervoer beschikbaar. De pastoor vertelde geestdriftig: 'Dit alles geschiedde nu met zoo veel bereidwilligheid en geestdrift, dat zij, ondanks de drukte van den oogst, welke reeds begonnen was, op den feestdag van den apostel Jacobus den 25sten julij eenen aanvang met rijden maakten en den 11 augustus daaraan volgenden het kerkhof reeds voltooid hadden'.

De eerste die daar werd begraven was een lid van het kerkbestuur en vele, vele honderden zouden volgen; sommigen in een duur familiegraf, anderen veel eenvoudiger, doch allen drie hoog. Een tijdje probeerde men vier kisten op

elkaar te plaatsen maar door de inklinking van de veengrond kwam de onderste in het grondwater te staan. Het kerkhof moest dan ook regelmatig met nieuwe grond worden opgehoogd die over de Grote Dobbe met schuiten werd aangevoerd.

In het laatste kwart van de 19de eeuw werd de begraafplaats verfraaid met een ijzeren hek van het voorplein en de bouw van een kapel met een levensgrote uitbeelding van de verrijzenis. Helaas zou dit gebouw in 1971 verdwijnen. Een kruis staat nu op de overgebleven kelder.

Sinds 1974 worden alleen nog in enkele familiegraven overledenen bijgezet. Zij worden omringd door grafstenen die de namen dragen van oude Zoetermeerse families als De Groot, Vollebregt, Spruit en Groenewegen.

Het kerkhof is een klein monumentaal rustpunt geworden met een prachtig gezicht op het Dorp: de Oude Kerk die net te zien is naast de zeer fraaie achterzijde van de Nicolaaskerk met haar zwartwit geblokte fries.

van het leven naar de dood

Hoflaan: groene wereld van vrede en rust

In 1981 werd de begraafplaats aan de Hoflaan in gebruik genomen. Het gaat hier om een unieke begraafplaats. Ruim van opzet in een licht geaccidenteerd terrein. Hier heersen vrede en rust. Ver weg van stadse geluiden begraven nabestaanden hier hun doden door over een brug het rijk van de levenden te verlaten en het dodenrijk te betreden. De treffende symboliek achter het ontwerp van deze begraafplaats wordt direct duidelijk als we, na het verlaten van de aula, het pad naar de eigenlijke grafakker vervolgen. Hier scheidt een stil en donker water de twee tegenpolen: dood en leven.

Zo ergens, dan toch is het hier dat de scherpe kantjes van de dood weggenomen worden. Hier in deze groene oase waar de doodse stilte eerder een eeuwig slapen is en geen angst meer inboezemt.

Heel fraai is hier ook het Columbarium, de plek waar in rijen boven elkaar de nissen voor de urnen zijn ingemetseld. De verstillig die op deze plek regeert, nemen we als herinnering mee als we de dood de rug toekeren en weer over de brug naar het land der levenden gaan.

Zoetermeer krijgt een eigen begraafplaats

In 1957 kregen de Zoetermeeders een grafakker waar zij binnen de eigen gemeentelijke grenzen voor het eerst sedert lange tijd weer hun doden ter ruste konden leggen. De begraafplaats aan de Binnenweg is er voor de Zoetermeerder. En dat is te merken. Veel grafstenen getuigen van echte Zoetermeerse namen.

De begraafplaats aan de Binnenweg is een sobere grafakker. Hier heerst de sobere rust die zo kenmerkend is voor de periode waarin de begraafplaats in gebruik werd genomen en voor de levensaard van hen die er begraven liggen.

Met de groei van Zoetermeer, groeide ook de behoefte aan ruimte van 'autochtone en allochtone' Zoetermeeders om hun doden te begraven. De Binnenweg werd duidelijk te klein.

Uitbreidingsplannen voor deze dodenakker waren er wel, maar zijn nooit gerealiseerd. De Zoetermeeders wilden er niet aan en lieten hun protesten horen toen de gemeenteraad in 1977 de begraafplaats wilde uitbreiden. De plannen stierven dan ook een vroege dood.

Het uiteindelijke resultaat was de aanleg van de begraafplaats aan de Hoflaan. Daarom wordt er thans nog maar zelden een dode aan de Binnenweg ter ruste gelegd.

Zowel aan de Binnenweg als aan de Hoflaan, is een aparte plaats waar de traditie van de Rooms Katholieke kerk wil dat haar doden in gewijde grond begraven worden.

niets herinnert meer aan haar roerige verleden
Wilsveen: Van bedevaartsoord tot grafakker

Kort na het jaar 1500 liep het land rond het buurtschap Wilsveen weer eens onder water. Dat was niet zo ongewoon omdat voor de winning van turf veel land tot op het grondwaterniveau werd afgeveend oftewel afgegraven. Windmolens die het land droogmaalden bestonden toen nog nauwelijks en met name in de winter leken de landen in de verre omtrek van Zoetermeer op ondiepe watervlakten.

Op een dag zag een inwoner van Wilsveen een stuk hout drijven, bedekt met wier en kroos. Het bleek een houten beeld te zijn van Maria omgeven door een stralenkrans van bladeren en waterlelies en met een druiventros en het kind Jezus in de armen. Deze legende over de oorsprong van het beeld is veel later opgeschreven, maar de verering en de pelgrimstochten naar het in een kapel geplaatste Mariabeeld groeiden in de 16de eeuw sterk. De reformatie waarbij de hervormde religie als enige in het openbaar beleden mocht worden - hoewel iedereen gewetensvrijheid had - leidde echter niet tot afname van de pelgrimage. In 1581 werd de Mariakapel zelfs afgebroken waarna een protestante kerk werd gebouwd maar ook dat mocht de bedevaarten niet stoppen.

Nog zo'n 120 jaar bleven de katholieken naar de plek van de voormalige kapel komen. Velen trokken blootsvoets of knielend rond de heilige plaats, hoewel het beeldje zelf al lang bij Jezuiten in Delft was veiliggesteld. De predikanten ageerden al die tijd tegen deze 'superstitieuse bedevaerden en kruypingen ront om de Capelle van Wilsveen, die meest alle daech in menichten aldaer plegen gedaen te werden van lieden uyt verscheyden quartieren ter eeren van het lieve vrouwen-beeldecken'. Verboden hielpen evenwel niets.

Rond 1700 verdween de verering en ook het beeldje raakte uit het zicht totdat het 250 jaar later opdook tijdens een tentoonstelling. Nu bevindt het zich in het Museum Catharijneconvent te Utrecht. Een replica van de Onze Lieve Vrouw van Wilsveen is in de kerk van Nootdorp geplaatst en heeft tot een beperkte lokale devotie geleid.

De plaats van de oorspronkelijke Mariakapel is nu een begraafplaats van de gemeente Leidschendam, gelegen tussen weilanden langs de oude weg naar Zoetermeer. Niets herinnert meer aan haar roerige verleden.

één gulden voor een graf op het - vooral keurige - kerkhof, maar: Tien gulden voor een plekje in de kerk

Zoetermeers eerste kerkhof lag aan de Zwaardslotseweg, ter hoogte van de Hildebrandhove. Dit moet echter al vroeg verlaten zijn, want in 1295 stond de kerk aan de Dorpsstraat er al en daar hoorde ook een kerkhof bij. Dit is het huidige kerkhof bij de Oude Kerk. Eeuwenlang is dit het enige kerkhof in Zoetermeer geweest en alle gezindten werden hier begraven, als je tenminste niet in de kerk zelf ter aarde werd besteld. In een 18e-eeuws tarievenlijstje is te lezen hoe duur dat was: één gulden voor een graf op het kerkhof, tien gulden voor een graf in de kerk en twintig gulden voor een graf in het koor van de kerk, het sjiekste gedeelte. Voor kinderen 'onder den arm gedragen werdende' gold half geld. Bovendien moest worden betaald voor het luiden van de klokken, minimaal één uur a drie gulden, of men nu twee of drie klokken wilde horen. Bij kerkhofbegravingen kon het goedkoper: ruim twee gulden voor drie klokken en anderhalve gulden voor twee klokken. Daar bovenop kwam dan nog het doodkleed, voor het gebruik waarvan afhankelijk van de kwaliteit één tot twee gulden moest worden betaald. Lijken die van buiten het dorp werden aangevoerd, hadden op de wagen slechts recht op het oude doodkleed, bij de begrafenis zelf mocht dit worden verwisseld. De koster, tevens grafmaker en klokkenluider, werd ook betaald - en dubbel als er vorst in de grond zat! Aan het begraven in de kerk werd door de Rijksoverheid in 1828 uit hygiënische overwegingen een einde gemaakt. Tevens werd toen bepaald dat de kerkelijke begraafplaats een algemene begraafplaats moest worden. De Hervormde kerkvoogden van de Oude Kerk protesteerden hier tegen omdat de Rooms Katholieken juist een jaar eerder een eigen kerkhof hadden geopend. Daardoor waren de inkomsten van het kerkhof bij de Oude Kerk ernstig teruggelopen en nu zou de dodenakker ook nog eens algemeen moeten worden? Dankzij steun van het gemeentebestuur behielden de kerkvoogden hun begraafplaats. Voor de burgerlijke begrafenis van 'dissinters' (andersdenkenden), vreemdelingen enz. kreeg het gemeentebestuur een strook kerkhofgrond tot nader goedvinden in gebruik. In 1871 adviseerde de Inspecteur voor het geneeskundig Staatstoezicht het kerkhof te sluiten omdat de begraving van ongeveer veertig lijken per jaar 'op de omgeving ongunstig werken moet'. De provincie beval de gemeente de begraafplaats te sluiten en te zorgen voor een nieuwe buiten de bebouwde kom. Weer stelden de kerkvoogden zich teweer tegen deze inbreuk op hun rechten. Met gemeentelijke ondersteuning en verklaringen van alle omwonenden, dat zij en hun familie echt niet zieker of ongezonder waren dan anderen, lukte het de provincie te overreden en het kerkhof bleef open.

In de 18e eeuw mocht de koster de graven na veertien jaar ruimen, later werd dat tien jaar. Vandaar dat bij de Oude kerk niet veel oude graven liggen, behalve de zogenaamde eigen graven, waarvan het onderhoud door particulieren wordt betaald. Ten oosten van de kerk ligt de oudste grafsteen. Het is de zerk van Isaac Molenaar, secretaris en notaris, overleden in 1866. Hij ligt hier begraven samen met zijn vrouw. Aan dezelfde kant bevinden zich nog enkele graven van rond de eeuwwisseling waarin leden van de families Scheer, Bos (de burgemeesters) en Gautier liggen begraven. De overige grafstenen dateren alle uit de jaren dertig of later. Tegen de kerk aan bevinden zich de familiegraven van onder meer Brinkers, Van Straalen en Wieriks, die minder sober dan de gebruikelijke enkele steen zijn uitgevoerd. Sinds de ingebruikname van de Algemene begraafplaats aan de Binnenweg in 1957 worden bij de Oude Kerk nog slechts familieleden van reeds overledenen bijgezet. Nieuwe graven worden niet meer gemaakt. In 1997 is het kerkhof voorzien van nieuw grind en zijn de meeste stenen opgeknapt. Sindsdien maakt het weer een vooral keurige indruk.

Zeventien Zoetermeerse kerken

Ter gelegenheid van Monumentendag 1998 verschijnt een door Simone Langeveld samengestelde publicatie over de zeventien kerkgebouwen die Zoetermeer rijk is. Het boekje sluit aan op de reeks Historische straten, zoals die de afgelopen jaren is uitgegeven. Van elke kerk wordt een beknopte bouwkundige en kunsthistorische beschrijving gegeven en uiteraard zijn van elke gebouw foto's opgenomen. Als eerste komt de Oude Kerk aan bod, die met zijn toren eeuwenlang het beeld van Zoetermeer heeft bepaald. De jongste is de enkele maanden geleden in gebruik genomen De Regenboog in Rokkeveen. Daar tussenin bevinden zich nog vijftien kerken, van katholiek tot oud gereformeerd en van nederlands hervormd tot vrijzinnig. Aan bouwstijlen passeren onder andere het classicisme, de Delftse school en de nieuwe zakelijkheid de revue. Bovendien is een hoofdstuk toegevoegd over de achtergronden van de verschillende christelijke denominaties. In het kort wordt uit de doeken gedaan hoe het protestantisme ontstond, wat nu het verschil is tussen christelijk en oud gereformeerd en waarom bijvoorbeeld de gereformeerde bond toch in de hervormde kerk thuishoort. Het boekje omvat 48 bladzijden. Het is vanaf 12 september te koop in Museum 't Oude Huis aan de Dorpsstraat en in Kunstcentrum Meerzigt aan de Zonnenberg voor fl. 7,50.

Bloembinderij

DENOBEL

voor al uw a Relatiegeschenken
a Bloemdecoraties
a Smaakvolle boeketten
a Bruidswerk
a Rouwwerk

Dorpsstraat 86k, Zoetermeer, telefoon (079) 316 93 11

[Advertentie MKZ]

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken het met hun financiële steun mede mogelijk dit blad uit te geven.

Van As Makelaardij bv

Eerste Stationsstraat 61, tel. 079-316 44 45

'De Gulle Bottelier' Boonekamp

Dorpsstraat 130, tel. 079-316 38 02

Bouwmarkt De Bouwhof

Bleiswijkseweg 1, tel. 079-331 07 00

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstraat 48, tel. 079-316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lambou bv

Koperstraat 40, tel. 079-363 44 44

Het Fluitschip historisch onderzoeks- en adviesbureau, tel. (079) 316 78 46

Henneken Radio en TV

Den Hoorn 7, tel. 079-316 24 90

Linhout Foto Video

Dorpsstraat 68, tel. 079-316 30 84

Van Oosterom Schoen en Mode

Dorpsstraat 107, tel. 079-316 30 29

Poelier P.J. Osseman

Dorpsstraat 86-J, tel. 079-316 44 86

Roos Kantoorboekhandel

Dorpsstraat 155, tel. 079-316 35 80

Rooskleurig

Dorpsstraat 165, tel. 079-316 60 09

Rové Verlichting

Dorpsstraat 198, tel. 079-316 64 88

Schoenen Van Veen

Dorpsstraat 83, tel. 079-316 31 65

Slagerij Vollebregt

Dorpsstraat 127, tel. 079-316 35 25

Personenvervoer Van der Slik

Blauwroodlaan 296, tel. 361 61 61

Veenstra promenade Juwelier

Promenade 254, tel. 079-341 14 96

Verlaan Verfspecialzaak

Vlamingstraat 5, tel. 079-316 34 76

Van Waaij Wonen

Woonhart Europaweg, tel. 079-343 53 30

Op oude historische grond
waar ooit het huiste Palenstein stond
staat nu — en u voelt er zich thuis —
het Soetermeersche Koffiehuys

† Soetermeersche Koffiehuys, Dorpsstraat 108, tel. (079) 316 9064

Het avontuur begint bij Dump van Herwijnen

Voor alles wat met avontuur te maken heeft
moet je bij Van Herwijnen zijn.
Dus kom naar de Dorpsstraat 66
voor een complete uitrusting!
Zowel voor jouw actieve hobby
of jouw actieve vakantie!

Een compleet assortiment

Aantrekkelijk geprijsd

Ook voor campingsport,
messen, overlevingssets...

tenten
dartsport
klimsport
schietsport
vrijtijdsleding
kampeerartikelen
camping-gaz dealer
berg/wandelschoenen

dump
van Herwijnen
SINDS 1891

Dorpsstraat 66 Zoetermeer Telefoon 079 - 3163551